

RICHTEN OP VERDELING TOP/MIDDEN/ONDERKANT

44. Brede vermogensbelasting box 1, 2 en 3	
Thema	Alle vermogens
Doel	Richten op verdeling top/midden/onderkant
Omschrijving van de maatregel	
<ul style="list-style-type: none">• Het invoeren van een brede vermogensbelasting, naast de inkomstenbelasting over het belastbaar inkomen in de boxen 1, 2 en 3.• Voor de brede vermogensbelasting moet de keuze worden gemaakt of deze belasting wordt vormgegeven als een aanslagbelasting of als een aangiftebelasting. Bij een aanslagbelasting (zoals bij de huidige inkomstenbelasting) berekent de Belastingdienst de te betalen vermogensbelasting en legt een belastingaanslag op aan de belastingplichtigen. Bij een aangiftebelasting (zoals bij de huidige btw) draagt de belastingplichtige de belasting op aangifte af aan de Belastingdienst. Vooralsnog wordt uitgegaan van een aanslagbelasting omdat de inkomstenbelasting dat nu ook is en dat voor de uitvoering efficiënter is. In het algemeen is een aangiftebelasting eenvoudiger wat de uitvoering betreft dan een aanslagbelasting.• Voor een vermogensbelasting zijn ten minste vier elementen van belang: de grondslag, de waardering van de vermogensbestanddelen, een toerekening van de vermogensbestanddelen aan individuele belastingbetalers en de juridische houdbaarheid van de vermogensbelasting, met name Europeesrechtelijk.• Belastingplichtig voor deze vermogensbelasting zijn:<ul style="list-style-type: none">- natuurlijke personen die op 1 januari van een kalenderjaar in Nederland wonen en vermogen bezitten; zij betalen vermogensbelasting over hun wereldvermogen; daardoor zal hun gehele vermogen tot de grondslag van deze belasting behoren, inclusief aanmerkelijk belang, ondernemingsvermogen en de eigen woning; en- natuurlijke personen die op 1 januari van een kalenderjaar niet in Nederland wonen en binnenlands vermogen (in Nederland) bezitten; voor deze groep belastingplichtigen wordt aangesloten bij hoofdstuk 7 van de Wet IB 2001; het gaat daarbij kortweg om in Nederland gelegen onroerende goederen, een Nederlandse vaste inrichting van een IB-onderneming en een aanmerkelijk belang in een Nederlands lichaam.• Er moet een nog een keuze worden gemaakt of pensioen- en lijfrente-vermogen tot de grondslag van de brede vermogensbelasting moet gaan behoren. Vooral nog is dit buiten de grondslag gehouden omdat hierbij sprake is van pensioenrechten en geen vermogen; dit is ook niet individueel toe te rekenen.• De peildatum voor het bepalen van de grondslag is 1 januari van ieder kalenderjaar. Daarbij wordt aangesloten bij de huidige peildatum in box 3. Er zijn andere keuzes mogelijk, maar de datum van 1 januari ligt meer voor de hand en is naar verwachting uitvoeringstechnisch eenvoudiger.• De heffing van vermogensbelasting vindt plaats over de duur van de periode van de belastingplicht in Nederland in een kalenderjaar. Als bij een natuurlijk persoon/ondernemer sprake is van een gebroken boekjaar, gaat het om het begin van het boekjaar (zie hieronder).• Voor deze waardebeoordeling moeten alle vermogensbestanddelen toegerekend kunnen worden aan een natuurlijk persoon en op de peildatum worden gewaardeerd.• Onder een brede vermogensbelasting vallen alle vermogensbestanddelen die nu ook belast worden. Uiteraard kan er gekozen worden om bepaalde bestanddelen uit te sluiten. Het gaat om de volgende bestanddelen:<ul style="list-style-type: none">- ondernemingsvermogen;- aanmerkelijkbelangaandelen;	

- spaargeld (inclusief contanten);
 - eigen woning;
 - onroerende zaken, niet zijnde de eigen woning of ondernemingsvermogen;
 - effecten zoals aandelen en obligaties in particulier bezit (hieronder wordt mede verstaan: lucratieve belangen);
 - roerende zaken die hoofdzakelijk (voor ten minste 70%) ter belegging worden aangehouden;
 - schulden;
 - overig (bijvoorbeeld patentrechten).
- Het belasten van vermogen op basis van de waarde in het economische verkeer (WEV) lijkt de meest wenselijke optie omdat dan de werkelijke of reële waarde van het vermogen wordt belast en geen rekening hoeft te worden gehouden met de oorspronkelijke aanschaf- of verkrijgingsprijs van vermogensbestanddelen. Voor sommige vermogensbestanddelen zou dit echter tot aanzienlijke complicaties kunnen leiden in de uitvoering voor burgers en de Belastingdienst.
 - Een mogelijk meer werkbaar alternatief is dan om als uitgangspunt de WEV te hanteren, maar om daar bij enkele vermogensbestanddelen zoals onroerende zaken van af te wijken. Zo geldt voor onroerende zaken de WOZ-waarde. Het gaat om alle onroerende zaken die tot het privévermogen behoren (bijvoorbeeld eigen woning, beleggingsvastgoed) of tot het ondernemingsvermogen (bijvoorbeeld kantoorpanden) behoren, al dan niet in het bezit van een vennootschap. Voor in Nederland gelegen verhuurde woningen waarvoor de huurder recht heeft op huurbescherming wordt de WOZ-waarde gecorrigeerd aan de hand van de tabel voor de leegwaarderatio. In het coalitieakkoord is voorgesteld de leegwaarderatio af te schaffen.
 - Belastingplichtigen met onroerende zaken die in het buitenland zijn gelegen, moeten deze waarderen met inachtneming van de regels die gelden voor het bepalen van de WOZ-waarde.
 - De waardevaststelling van bv's is lastig. Als gekozen wordt voor de intrinsieke waarde die uit de jaarrekening blijkt of voor de fiscale (boek)waarde dan wordt het al een stuk eenvoudiger.
 - Voor ondernemingsvermogen (waaronder resultaat uit overige werkzaamheden / vermogen dat onder de terbeschikkingstellingsregeling valt) en bij aandelenbelangen in lichamen die niet beursgenoteerd zijn, geldt de volgende keuzemogelijkheid:
 - de intrinsieke waarde volgens de commerciële jaarrekening aan het begin van het boekjaar; of
 - de fiscale (boek)waarde aan het begin van het boekjaar (het eigen vermogen van de vennootschap).
 - Eventueel kan voor onderdelen van het ondernemingsvermogen worden gekozen voor de volgende waarderingsmethode:
 - o goodwill > alleen geactiveerde goodwill tegen fiscale boekwaarde;
 - o immateriële activa zoals patentrechten > alleen geactiveerde immateriële activa tegen fiscale boekwaarde;
 - o deelnemingen > waardering is afhankelijk van de waardering van de activa en passiva in de deelneming op basis van de intrinsieke waarde die uit de jaarrekening blijkt en de hierboven genoemde uitzonderingen.
 - Dit fiche hangt samen met fiche 1.

- Er bestaan diverse tariefstructuren, afhankelijk van de gewenste budgettaire opbrengst en het aantal huishoudens dat in de heffing wordt betrokken. Voor het doel van dit fiche is ter illustratie de volgende variant doorgerkend:
 - een eenvoudig vlak tarief van 1%, met een vrije voet van € 1 miljoen per persoon (€ 2 miljoen voor een paar).

Achtergrond/rationale

- De gedachte achter deze maatregel is dat naast inkomen uit vermogen het vermogen op zichzelf ook een draagkracht verhogende factor is.
- Uit een recent onderzoek van het CPB blijkt dat de totale belastingdruk voor de allerhoogste inkomens relatief laag is omdat die inkomens voor een groot deel bestaan uit inkomen uit kapitaal en ingehouden winsten.
- Daarnaast is de gedachte dat een brede vermogensbelasting ervoor zorgt dat in ieder geval altijd over vermogen belasting wordt geheven. Daarmee is de brede vermogensbelasting een extra mogelijkheid om vermogensongelijkheid te bestrijden.
- Het invoeren van een robuuste, rechtvaardige en zo breed mogelijke vermogensbelasting geeft geen aanleiding voor nieuwe vormen van arbitrage zolang geen wijziging optreedt in de binnenlandse belastingplicht. De brede vermogensbelasting beoogt het gehele vermogen te belasten uit zowel box 1, als box 2 en box 3. Daardoor is er geen uitwijkmogelijkheid meer om vermogen niet (of gunstiger) te belasten. De neiging om ontwijkingsconstructies op te zetten of zelfs de neiging om te emigreren, zal groter zijn. Het gaat dan om vermogenden die hun domicilie naar het buitenland verplaatsen waardoor zij niet meer belastingplichtig zijn voor de vermogensbelasting. Bij een gematigd tarief (ordegrootte 1 a 2 %) zal dit waarschijnlijk wel meevallen.
 - Deze maatregel voert een nieuwe heffingswet in (een afzonderlijke vermogensbelasting naast de inkomstenbelasting) waarmee vermogenden belasting gaan betalen over het vermogen boven een bedrag van € 1 miljoen. Een dergelijke belasting kent een eenvoudige heffingssystematiek, belastingplichtigen met een hoger vermogen zullen extra worden belast. Voor zover geen waardering voorhanden is, kan de vaststelling van de waarde in het economische verkeer van verschillende vermogensbestanddelen bijzonder lastig zijn.
 - Vooralsnog zijn in ieder geval de volgende vermogensbestanddelen niet onderworpen aan de vermogensbelasting:
 - aandelenbelangen in een buitenlands lichaam dat Nederlands onroerend goed bezit omdat deze niet behoren tot de hierboven genoemde grondslag.
 - Een brede vermogensbelasting is juridisch kwetsbaar omdat deze belasting in strijd kan zijn met het eigendomsrecht en het discriminatieverbod van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM). Daarvan kan sprake zijn als belastingplichtigen met weinig of geen inkomsten uit hun vermogen moeten interen op dat vermogen. Uit het advies van de landsadvocaat van 18 maart 2022 over de vermogensbelasting in 2023 en 2024 volgt dat niet kan worden uitgesloten dat een vermogensbelasting die niet kan worden voldaan uit de inkomsten uit het vermogen (zoals bijvoorbeeld bij spaarders het geval kan zijn) en dus leidt tot interen op het vermogen, op stelselniveau de proportionaliteitstoets niet zal kunnen doorstaan. Uit de rechtspraak van het EHRM zou kunnen worden afgeleid dat een schending van artikel 1 EP voorkomen zou kunnen worden door het inbouwen van een maximum/plafond. Uit de rechtspraak van het EHRM kan evenwel niet eenduidig worden afgeleid wat de (procentuele) hoogte en invulling van dit plafond zou moeten zijn.

- Het is mogelijk dat vermogen zowel in Nederland is belast als in het buitenland. In zoverre is sprake van een dubbele heffing. Een belastingverdrag beoogt deze dubbele heffing zo veel mogelijk te voorkomen. Nederland heeft met veel landen een belastingverdrag gesloten, maar niet met alle landen. Dan blijft de dubbele heffing bestaan en dat maakt de brede vermogensbelasting juridisch kwetsbaar. Dan is een brede vermogensbelasting lastig om te heffen. Dat laatste geldt eveneens als Nederland weliswaar een belastingverdrag heeft gesloten met een land, maar in het verdrag voorziet niet in een toedeling van de heffingsbevoegdheid aan Nederland. Een anticumulatieregeling zoals onder de Vermogensbelasting 1964 gold, kan uitkomst bieden, maar leidt tot extra wetgeving, complexiteit en uitvoeringslasten voor de Belastingdienst en biedt wellicht mogelijkheden voor belastingontwijkingsconstructies waarbij inkomen zo laag mogelijk wordt gemaakt.

Effecten

Economie

De voorgestelde vermogensbelasting komt naast de huidige inkomstenbelasting inclusief de vermogensrendementsheffing of een box 3-variant daarop (een belasting over de inkomsten uit vermogen) te staan. Een dergelijke vermogensbelasting zal naast een inkomstenbelasting dubbelop voelen. Alhoewel de bron een andere is (vermogen vs. inkomen) is een vermogensbelasting naast een inkomstenbelasting dubbelop (economisch dubbele heffing), omdat het opgebouwde vermogen afkomstig is uit inkomen uit arbeid of kapitaal dat bij realisatie al belast is. De belastingmoraal van burgers kan hierdoor afnemen. Vermogenden kunnen een kleinere prikkel ervaren om vermogen op te bouwen. Dit kan uiteindelijk ook een negatieve invloed hebben op de Nederlandse economie, omdat de kapitaalintensiteit kan afnemen.

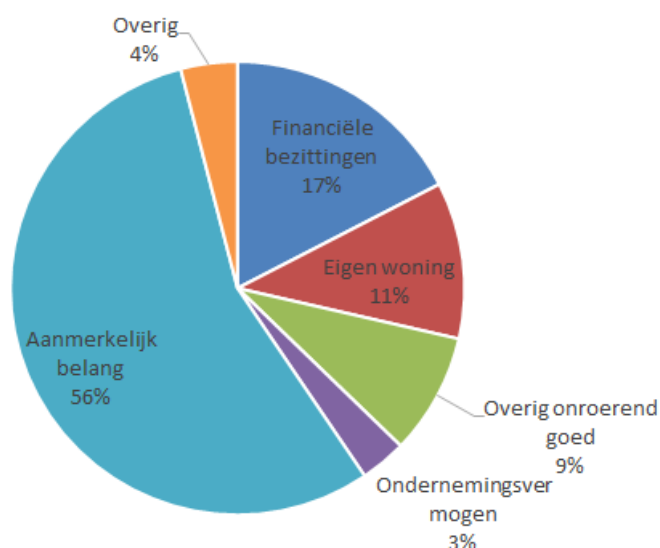
Vermogensverdeling

Deze maatregel betreft vooral mensen in de bovenkant en de top van de vermogensverdeling.

Begroting

In het gekozen voorbeeld (tarief 1%, vrijstelling € 1 miljoen per persoon) is de opbrengst € 3,6 miljard. Circa 150 duizend huishoudens in de hoogste vier percentielen van de vermogensverdeling worden geraakt. De grondslag bestaat voor meer dan de helft uit aanmerkelijk-belangvermogen.

Figuur 1: Verdeling grondslag vermogensbelasting

<p>Overig</p>	<p>Bij een gematigd tarief zal de cumulatie van de vermogensbelasting en inkomstenbelasting meevallen. Het moeten betalen van vermogensbelasting over vermogensbestanddelen die geen inkomen opleveren, kan leiden tot liquiditeitsproblemen bij belastingplichtigen. Dit zou betekenen dat ingeteerd moet worden op het vermogen om de heffing te kunnen betalen als het binnen een jaar gegenereerde belastbaar inkomen in de inkomstenbelasting onvoldoende is om de totale belastingschuld te betalen. De totale belastingdruk over het inkomen kan daardoor hoog oplopen zelfs tot boven de 100%. Of dit juridisch stand houdt, is de vraag. Het is belangrijk hiervoor een juridische basis te creëren als de politieke wil om een brede vermogensbelasting in te voeren er ook is. Vooral nog is de keuze gemaakt om geen anticumulatieregeling voor te stellen, om te voorkomen dat er te veel vermogensbelasting én inkomstenbelasting is verschuldigd, zoals onder de Vermogensbelasting 1964 gold vanwege complexiteit en vanwege arbitragemogelijkheden.</p>
<p>Doenvermogen</p>	<p>Deze brede vermogensbelasting waarbij de grondslag niet alleen bestaat uit het huidige box 3-vermogen maar ook uit (onderdelen van) het box 1- en het box 2-vermogen zal leiden tot een aanzienlijke lastenverzwaring voor sommige burgers. Box 2-vermogen wordt niet jaarlijks gewaardeerd, hetgeen voor een vermogensbelasting op de peildatum wel zal moeten gebeuren. Dit leidt tot de nodige complexiteit. Omdat een algeme(e)n(e) waarderingssystematiek van aandelen niet bestaat, moeten de belastingplichtigen zelf de vermogensbestanddelen waarderen en zijn de belastingplichtigen zelf verantwoordelijk voor de aanlevering van de waarde in het economische verkeer van aandelen bij de Belastingdienst. De lastenverzwaring zit daarom vooral in het samenstellen, produceren, verzamelen en aanleveren van gegevens en partiële aandelenbelangen in vennootschappen. Daar staat tegenover dat juist de vermogenden over veel doenvermogen beschikken of kunnen inhuren.</p>
<p>Uitvoeringsaspecten</p>	<p>Voor alle nieuwe belastingen geldt dat deze moeten worden aangesloten op het inningssysteem. Aansluiting van nieuwe belastingen op de inningssystemen is in verband met de uitfasering van het ETM-systeem in</p>

ieder geval niet eerder mogelijk dan in 2025. Na deze periode moet rekening worden gehouden met een realisatieperiode van een half tot 1 jaar voor aansluiting van nieuwe belastingmiddelen, mits wordt voldaan aan de standaard aansluitvoorwaarden van heffen en innen. De doorlooptijd om het nieuwe belastingmiddel zelf in te voeren is afhankelijk van de vormgeving en complexiteit. Verder is het van groot belang dat een handhaafbare definitie van het nieuwe belastingmiddel wordt opgesteld, anders is een dergelijke belasting niet uitvoerbaar. Of het voorstel in dit geval ook maakbaar en haalbaar is kan worden bepaald aan de hand van een uitvoeringstoets op de uitgewerkte vormgeving.

De waardering van vermogensbestanddelen zal voor de uitvoering het grootste probleem zijn. De brede vermogensbelasting zal vooralsnog een aanslagbelasting zijn, waarbij de belastingplichtige verantwoordelijk is voor de aanlevering van de waarde van het vermogen. De Belastingdienst zal deze data (vooralsnog steekproefsgewijs) moeten controleren. Waar geen contra-informatie aanwezig is, zal het controleren tijdrovend kunnen zijn en discussie kunnen opleveren (bijvoorbeeld de waarde van aandelen in een bv), maar dat is ook afhankelijk van de keuzes die worden gemaakt ten aanzien van de waarderingmethodiek.

Doordat voor box 2-vermogen waarbij de aandelen niet op de beurs worden verhandeld doorgaans geen waardering voorhanden zal zijn, dienen deze aandelen jaarlijks te worden gewaardeerd ten behoeve van deze heffing. De Belastingdienst kan bij de controle niet steunen op contra-informatie, waardoor ook de lasten voor de Belastingdienst fors zullen toenemen.

Voor een definitief oordeel is een uitvoeringstoets nodig. Daarbij moet ook worden beoordeeld of een maatregel ook inpasbaar is in de totale opgaaf waar de Belastingdienst voor staat. Een belangrijk aspect wordt daarbij gevormd door de noodzakelijke aanpassingen in de geautomatiseerde systemen van de Belastingdienst. Die moeten inpasbaar zijn in het totaal van aanpassingen dat de Belastingdienst moet verrichten (in stand houden van de systemen, vernieuwing en modernisering, andere voorstellen voor wet- en regelgeving).